

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Кафедра педагогіки

КНЯЖЕВА І. А.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації
самостійної роботи з навчальної дисципліни

«ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ»

для здобувачів вищої освіти третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Одеса – 2024

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 7 від 26 грудня 2024 року).

Княжева І. А. Методичні рекомендації проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Викладання у вищій школі» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти непедагогічних спеціальностей. Одеса, Університет Ушинського, 2024. 35 с.

Рецензенти:

- Надія КІЧУК, доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету;
- Олена КОВШАР, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Методичні рекомендації розроблено для допомоги здобувачам третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти непедагогічних спеціальностей. Подано плани проведення, зміст практичних занять і самостійної роботи, тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації щодо їх виконання. Розроблені для ознайомлення здобувачів освіти зі структурою та змістом навчальної дисципліни і призначені для планування, підготовки та проведення практичних занять та самостійної роботи.

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Анотація навчальної дисципліни.....	5
3. Засоби діагностування і критерії оцінювання результатів навчання.....	7
4. Завдання для практичної та самостійної роботи здобувачів з навчальної дисципліни «Викладання у вищій школі».....	14
4. Індивідуальні науково-дослідні завдання.....	28
5. Рекомендовані джерела інформації.....	33

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Викладання у вищій школі» належить до обов'язкових та орієнтована на підготовку здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) непедагогічних спеціальностей.

Навчання відбувається на другому році підготовки, у третьому семестрі.

Обсяг дисципліни:

Кількість кредитів: 3.

Загальна кількість годин: 90.

Структура дисципліни:

Містить 3 змістові модулі.

Передбачає виконання індивідуального науково-дослідного завдання у формі: проекту «Як удосконалити викладання у ЗВО»; методичного портфоліо.

Для денної форми навчання:

Аудиторна робота – 2 години на тиждень.

Самостійна робота студента – 4 години на тиждень.

Для заочної форми навчання:

Аудиторна робота розподілена на лекції та практичні заняття.

Розподіл навчального часу:

Лекції: 10 годин (денна форма), 2 години (заочна форма).

Практичні та семінарські заняття: 14 годин (денна), 4 години (заочна).

Лабораторні роботи: не передбачені.

Самостійна робота: 46 годин (денна), 64 години (заочна).

Індивідуальні завдання: по 20 годин для обох форм навчання.

Підсумковий вид контролю – екзамен.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33,3% / 66,7%

для заочної форми навчання – 8,9% / 91,1%

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Викладання у вищій школі» є обов'язковою в підготовці здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти непедагогічних спеціальностей.

Мета навчальної дисципліни «Викладання у вищій школі»: теоретична і практична підготовка майбутніх фахівців до викладання у закладах вищої освіти.

Передумови для вивчення дисципліни: опанування навчальних дисциплін «Методологія наукових досліджень у галузі», «Філософія та етика наукових досліджень».

Очікувані результати вивчення дисципліни:

Знати: перспективи розвитку вищої освіти в Україні, документи, пов'язані з безпосередньою роботою викладача (освітньо-професійна програма, навчальний план, робочий навчальний план, робоча програма навчальної дисципліни); методи і засоби викладання у вищій школі; форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; сучасні методики і технології викладання у закладах вищої освіти; зміст і форми організації самостійної пізнавальної діяльності студентів, перевірки та контролю навчальних досягнень студентів, організації різних видів педагогічної практики; вимоги щодо підготовки майбутніх викладачів для ЗВО; про способи і напрями професійного самовдосконалення.

Уміти: структурувати зміст навчального матеріалу за його логікою, виділяти знання й уміння, що мають засвоюватися студентами у ЗВО; проектувати й упроваджувати педагогічні технології з підготовки здобувачів вищої освіти, створювати методику проектування та проведення різних видів навчальних занять (лекційних, семінарських, практичних, лабораторних); аналізувати навчальні заняття і визначати їх ефективність; володіти методикою проектування та проведення контролю навчальних досягнень студентів; упроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і

генерувати нові ідеї щодо поліпшення освітнього процесу у ЗВО; виявляти та відтворювати в практичній педагогічній діяльності передовий педагогічний досвід і результати досліджень; критично оцінювати результати власної діяльності, виявляти причини недоліків; володіти навичками саморозвитку і самонавчання.

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ
ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

- сумлінно, вчасно і самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, крім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТУВАННЯ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання: усне опитування, поточне тестування, екзамен

Демонстрування результатів навчання: розв'язання педагогічних ситуацій, презентації, індивідуальні науково-дослідні завдання.

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0-балів	Здобувач вищої освіти не бере участі в занятті, є лише спостерігачем.
	2-4 балів	Здобувач вищої освіти бере участь у занятті, водночас не висловлює власних міркувань, не завжди може запропонувати приклади застосування здобутих знань, умотивовано пояснити свій вибір.
	5-6 балів	Здобувач вищої освіти бере активну участь у занятті. Висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади.
Індивідуальне науково-дослідне завдання: проєкт «Як удосконалити викладання у ЗВО»	0 балів	Завдання не виконано.
	1-3 бали	Завдання виконано формально, стандартними книжковими фразами, без власних роздумів.
	4-5 балів	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами, висновками.
Індивідуальне науково-дослідне завдання: методичне портфоліо (конспект лекційного або практичного заняття, проєкт робочої програми навчальної дисципліни)	0 балів	ІНДЗ не виконано.
	1-3 бали	Конспект не включає всі рекомендовані складники, виконаний формально, шаблонно, не містить методів зворотного зв'язку, не підкріплений наочністю, аспірант не володіє матеріалом вільно. Проєкт програми не включає всі рекомендовані складники, виконаний формально, шаблонно, потребує оновлення щодо запропонованих методів, засобів, методичного забезпечення, джерел інформації
	4-5 балів	Конспект включає всі рекомендовані складники, завдання виконано творчо, застосовано інтерактивні методи,

		відрізняється оригінальністю, інноваційністю, підкріплений наочністю, здобувач вільно володіє матеріалом. Проект програми включає всі рекомендовані складники, завдання виконано творчо, застосовано інтерактивні методи, відрізняється оригінальністю, інноваційністю, підкріплений методичним забезпеченням, включає сучасні актуальні джерела інформації
Самостійна робота	0 балів	Завдання не виконано.
	1-2 бал	Завдання виконане формально
	3-4 бали	У виконанні завдань виявляє креативність.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Викладання у вищій школі» за навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі екзамену, на який відводиться 20 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою та аргументованістю. Має міцні й повні знання про: перспективи розвитку вищої освіти в Україні, документи, пов'язані з безпосередньою роботою викладача (освітньо-професійна програма, навчальний план, робочий навчальний план, робоча програма навчальної дисципліни); методи і засоби викладання у вищій школі; форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; сучасні методики і технології викладання у закладах вищої освіти; зміст і форми організації самостійної пізнавальної діяльності студентів, перевірки та контролю навчальних досягнень студентів, організації різних видів педагогічної практики; вимоги щодо підготовки майбутніх викладачів для ЗВО; про способи і напрями професійного самовдосконалення. На високому рівні вміє: здійснювати науково-методичне забезпечення освітнього процесу вищої школи, обирати, розробляти й упроваджувати інноваційні методи і технології навчання з урахуванням досвіду світових практик; структурувати зміст навчального матеріалу за його логікою, виділяти знання й уміння, що мають засвоюватися студентами у ЗВО; проєктувати й упроваджувати педагогічні технології з підготовки здобувачів вищої освіти, створювати методiku проєктування та проведення різних видів навчальних занять (лекційних, семінарських, практичних, лабораторних); аналізувати навчальні заняття і визначати їх ефективність; володіти методикою проєктування та проведення контролю навчальних досягнень студентів; упроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї щодо поліпшення освітнього процесу у ЗВО; виявляти та відтворювати в практичній педагогічній діяльності передовий педагогічний досвід і результати досліджень; критично оцінювати результати власної діяльності, виявляти причини недоліків; володіти навичками саморозвитку і самонавчання.
Добре (82-89 В)	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом і основними науково-понятійним апаратом на підставі

	вивченої основної та додаткової літератури, висловлює свої думки, виявляє в більшості випадків творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються логікою та аргументованістю, хоча вони не завжди повні. Має знання про: перспективи розвитку вищої освіти в Україні, документи, пов'язані з безпосередньою роботою викладача (освітньо-професійна програма, навчальний план, робочий навчальний план, робоча програма навчальної дисципліни); методи і засоби викладання у вищій школі; форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; сучасні методики і технології викладання у закладах вищої освіти; зміст і форми організації самостійної пізнавальної діяльності студентів, перевірки та контролю навчальних досягнень студентів, організації різних видів педагогічної практики; вимоги щодо підготовки майбутніх викладачів для ЗВО; про способи і напрями професійного самовдосконалення. У більшості випадків виявляє усталені вміння: здійснювати науково-методичне забезпечення освітнього процесу вищої школи, обирати, розробляти й упроваджувати інноваційні методи і технології навчання з урахуванням досвіду світових практик; структурувати зміст навчального матеріалу за його логікою, виділяти знання й уміння, що мають засвоюватися студентами у ЗВО; проєктувати й упроваджувати педагогічні технології з підготовки здобувачів вищої освіти, створювати методику проєктування та проведення різних видів навчальних занять (лекційних, семінарських, практичних, лабораторних); аналізувати навчальні заняття і визначати їх ефективність; володіти методикою проєктування та проведення контролю навчальних досягнень студентів; упроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї щодо поліпшення освітнього процесу у ЗВО; виявляти та відтворювати в практичній педагогічній діяльності передовий педагогічний досвід і результати досліджень; критично оцінювати результати власної діяльності, виявляти причини недоліків; володіти навичками саморозвитку і самонавчання.
Добре (74-81 С)	Здобувач вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не завжди спроможний формулювати власні висновки та узагальнення. Усні відповіді є загалом правильними, але не завжди повними. На достатньому рівні має уявлення про:

	перспективи розвитку вищої освіти в Україні, документи, пов'язані з безпосередньою роботою викладача (освітньо-професійна програма, навчальний план, робочий навчальний план, робоча програма навчальної дисципліни); методи і засоби викладання у вищій школі; форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; сучасні методики і технології викладання у закладах вищої освіти; зміст і форми організації самостійної пізнавальної діяльності студентів, перевірки та контролю навчальних досягнень студентів, організації різних видів педагогічної практики; вимоги щодо підготовки майбутніх викладачів для ЗВО; про способи і напрями професійного самовдосконалення. На середньому рівні володіє вміннями: здійснювати науково-методичне забезпечення освітнього процесу вищої школи, обирати, розробляти й упроваджувати інноваційні методи і технології навчання з урахуванням досвіду світових практик; структурувати зміст навчального матеріалу за його логікою, виділяти знання й уміння, що мають засвоюватися студентами у ЗВО; проектувати й упроваджувати педагогічні технології з підготовки здобувачів вищої освіти, створювати методику проектування та проведення різних видів навчальних занять (лекційних, семінарських, практичних, лабораторних); аналізувати навчальні заняття і визначати їх ефективність; володіти методикою проектування та проведення контролю навчальних досягнень студентів; упроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї щодо поліпшення освітнього процесу у ЗВО; виявляти та відтворювати в практичній педагогічній діяльності передовий педагогічний досвід і результати досліджень; критично оцінювати результати власної діяльності, виявляти причини недоліків; володіти навичками саморозвитку і самонавчання.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач вищої освіти володіє основними аспектами навчальної інформації з курсу на репродуктивному рівні, здатний використовувати набуті знання у стандартних ситуаціях, проте часто припускається помилок. Має певні, проте не систематизовані уявлення про: перспективи розвитку вищої освіти в Україні, документи, пов'язані з безпосередньою роботою викладача (освітньо-професійна програма, навчальний план, робочий навчальний план, робоча програма навчальної дисципліни); методи і засоби викладання у вищій школі; форми організації навчально-

	пізнавальної діяльності студентів; сучасні методики і технології викладання у закладах вищої освіти; зміст і форми організації самостійної пізнавальної діяльності студентів, перевірки та контролю навчальних досягнень студентів, організації різних видів педагогічної практики; вимоги щодо підготовки майбутніх викладачів для ЗВО; про способи і напрями професійного самовдосконалення. Усні відповіді неповні, вирізняються неточністю, неаргументовані, припускається помилок у визначеннях. Не виявляє творчості у вирішенні ситуацій, що пропонуються для розв'язання впродовж вивчення навчальної дисципліни, не здатний вирішувати нестандартні ситуації без сторонньої допомоги; здебільшого не має власної позиції. Частково демонструє вміння здійснювати науково-методичне забезпечення освітнього процесу вищої школи, обирати, розробляти й упроваджувати інноваційні методи і технології навчання з урахуванням досвіду світових практик; структурувати зміст навчального матеріалу за його логікою, виділяти знання й уміння, що мають засвоюватися студентами у ЗВО; проектувати й упроваджувати педагогічні технології з підготовки здобувачів вищої освіти, створювати методику проектування та проведення різних видів навчальних занять (лекційних, семінарських, практичних, лабораторних); аналізувати навчальні заняття і визначати їх ефективність; володіти методикою проектування та проведення контролю навчальних досягнень студентів; упроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї щодо поліпшення освітнього процесу у ЗВО; виявляти та відтворювати в практичній педагогічній діяльності передовий педагогічний досвід і результати досліджень; не завжди здатний критично оцінювати результати власної діяльності, виявляти причини недоліків; має труднощі у реалізації навичок саморозвитку і самонавчання.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач вищої освіти має епізодичні та поверхневі знання про перспективи розвитку вищої освіти в Україні, документи, пов'язані з безпосередньою роботою викладача (освітньо-професійна програма, навчальний план, робочий навчальний план, робоча програма навчальної дисципліни); методи і засоби викладання у вищій школі; форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; сучасні методики і технології викладання у закладах вищої освіти; зміст і форми

	організації самостійної пізнавальної діяльності студентів, перевірки та контролю навчальних досягнень студентів, організації різних видів педагогічної практики; вимоги щодо підготовки майбутніх викладачів для ЗВО; про способи і напрями професійного самовдосконалення. Усні відповіді неповні, вирізняються неточністю, неаргументовані, припускається помилок у визначеннях і використанні наукової термінології. Майже не виявляє творчості у вирішенні ситуацій, що пропонуються, не здатний вирішувати нестандартні ситуації без сторонньої допомоги; здебільшого не має власної позиції. Має труднощі у реалізації навичок саморозвитку і самонавчання. Має певні уявлення, проте виявляє серйозні утруднення щодо оцінювання причин недоліків; реалізації навичок саморозвитку і самонавчання.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач вищої освіти майже не володіє навчальним матеріалом, знання з основних змістових модулів навчальної дисципліни фрагментарні. Викликає суттєві труднощі необхідність вирішення пропонованих ситуацій, пов'язаних із професійною діяльністю викладача вищої школи; не має власної позиції щодо їх оцінювання. Фактично відсутні, або виявляються епізодично навички пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел. Не вміє добирати форми і методи навчання та виховання, оцінювати, реалізовувати, адекватно освітній меті відтворювати методику проектування та проведення різних видів навчальних занять. Має епізодичні знання, проте не виявляє здатності щодо реалізації нормативних вимог до організації наукової, методичної та навчальної діяльності викладача вищої школи, створення й упровадження інновацій в організації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, проектування та впровадження педагогічних технологій з підготовки здобувачів освіти, проведення моніторингу якості опанування здобувачами освіти навчального матеріалу, дослідження ефективності освітнього процесу, виявлення й відтворювання в практичній педагогічній діяльності передового педагогічного досвіду і результатів досліджень; оцінювання причин недоліків; реалізації навичок саморозвитку і самонавчання.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до іспиту та проходить повторне вивчення дисципліни.

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ»**

Розподіл родин для самостійної роботи

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин		Форми контролю
		Денна	Заочна	
	Змістовий модуль 1. Зміст і нормативно-правова база викладання у вищій школі			
1	Підготувати каталог сайтів і літературних джерел, що містять документи з нормативної бази організації навчання у ЗВО.	8	10	Усне опитування, метод портфоліо, екз.
2	Скласти каталог робочих програм навчальних дисциплін українських ЗВО (дисципліна за вибором) за останні 5 років, провести їх порівняльний аналіз і подати його результати у вигляді презентації.	6	10	
	Змістовий модуль 2. Організація освітнього процесу в закладі вищої освіти			
1	Скласти каталог традиційних та інноваційних форм організації навчально-пізнавальної діяльності студентів і проаналізувати доцільність їх застосування у сучасній вищій школі.	5	9	Усне опитування, тестове завдання, екз.
2	Розробити проект завдань для самостійної роботи студентів (навчальна дисципліна за вибором), зорієнтованих на пізнавальну діяльність студентів на репродуктивному, частково-продуктивному і творчому рівнях.	7	9	

3	Розробити модель, що ілюструє співвідношення методів, методик і технологій навчання. Навести аргументи, що її пояснюють.	3	4	
4	Визначити відмінності й характерні ознаки компетентнісного, діяльнісного, особистісно-зорієнтованого, соціокультурного, андрагогічного і традиційного підходів до організації навчання, здійснити порівняльний аналіз їх ефективності та проілюструвати прикладами.	3	5	
Змістовий модуль 3. Проектування і проведення різних видів навчальних занять				
1	Скласти пам'ятку для викладачів-початківців «Анатомія сучасної лекції».	7	8	Усне опи-ту-ван-ня, метод порт-фоліо, екз.
2	Створити проєкт практичного заняття з інноваційним компонентом (навчальна дисципліна за вибором)	4	5	
3	Скласти три варіанти завдань для контрольної роботи (навчальна дисципліна за вибором), що передбачають репродуктивний, продуктивний і творчий рівні засвоєння студентами навчального матеріалу.	3	4	
Усього:		46	64	

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Нормативна база з організації процесу навчання у ЗВО

Теоретичні питання до заняття:

Закони України і нормативні акти щодо організації системи вищої професійної педагогічної освіти. Особливості діяльності вищої школи у сучасних умовах. Міжнародні вимоги щодо вищої освіти і перспективи створення єдиного Європейського простору вищої освіти («Всесвітня декларація про вищу освіту для XXI століття: підходи і практичні заходи», Болонська декларація, «Велика Хартія Університетів») щодо вимог і вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі. «Положення про організацію навчального процесу у закладах вищої освіти» щодо організаційних основ роботи ЗВО. Система Державних стандартів вищої освіти України. Проблема запровадження освітніх стандартів і створення на їх основі освітньо-професійних програм і структурно-логічної схеми підготовки. Навчальний план та характеристика його обов'язкових складників. Навчальна програма дисципліни, сучасні вимоги щодо її змісту.

Питання до обговорення:

- Які основні закони України регулюють систему вищої освіти?
- Як законодавство України сприяє організації системи професійної педагогічної освіти?
- Які зміни у законодавстві щодо вищої освіти впроваджено останніми роками?
- Як нормативні акти впливають на діяльність закладів вищої освіти?
- Які проблеми постають перед закладами вищої освіти у сучасних умовах?
- Як цифровізація впливає на організацію навчального процесу у вищій школі?

- Які форми навчання сьогодні набувають популярності у закладах вищої освіти?
 - Як зміни в економіці та суспільстві впливають на вимоги до діяльності вищої школи?
 - У чому полягає основна ідея Болонської декларації?
 - Як вимоги «Великої Хартії Університетів» змінюють підхід до організації вищої освіти?
 - Які ключові напрями реформування вищої освіти визначені у «Всесвітній декларації про вищу освіту для ХХІ століття»?
- Як Україна інтегрується у Європейський простір вищої освіти?
- Які основні принципи організації навчального процесу у ЗВО визначені в Положенні?
 - Як регулюються форми організації навчання у закладах вищої освіти?
 - Які права і обов'язки викладачів та студентів визначає це Положення?
 - Як реалізується академічна автономія закладів вищої освіти згідно з Положенням?
 - Які складники включає система державних стандартів вищої освіти України?
 - Як державні стандарти впливають на зміст і якість освітнього процесу?
 - Як освітні стандарти враховують міжнародний досвід?
 - Які труднощі виникають під час створення освітньо-професійних програм?
 - Як забезпечується взаємозв'язок між освітніми стандартами і структурно-логічними схемами підготовки?
 - Як освітньо-професійні програми враховують потреби ринку праці?
 - Які методи використовуються для вдосконалення структурно-логічних схем підготовки фахівців?
 - Які основні складники навчального плану і їх значення для організації освітнього процесу?
 - Як формуються вибіркові компоненти навчального плану?

- Які особливості складання навчальних планів для різних спеціальностей?
- Як навчальний план сприяє підготовці майбутніх фахівців до професійної діяльності?
- Які основні структурні елементи навчальної програми дисципліни?
- Як визначаються результати навчання у програмі дисципліни?
- Які сучасні підходи використовуються для розробки змісту навчальних програм?
- Як забезпечити відповідність змісту навчальної програми міжнародним вимогам?

Завдання самостійної роботи:

Підготувати каталог сайтів і літературних джерел, що містять документи з нормативної бази організації навчання у ЗВО.

Тема 2. Навчально-методичне забезпечення викладання у вищій школі

Теоретичні питання до заняття:

Сучасні вимоги щодо визначення змісту навчальної дисципліни. Мета викладання навчальної дисципліни. Логіка побудови навчальної дисципліни. Варіанти впорядкування змісту навчальної дисципліни у ЗВО. Інваріантний і варіативний підходи у визначенні змісту навчальної дисципліни. Використання таксономії навчальних завдань для аналізу змісту педагогічної дисципліни. Робоча програма навчальної дисципліни, її структурні складники. Технологія розроблення робочої програми навчальної дисципліни.

Питання до обговорення:

- Які критерії визначають актуальність змісту навчальної дисципліни у ЗВО?
- Як сучасні тенденції в освіті впливають на зміст навчальних дисциплін?
- Як правильно формулювати мету викладання навчальної дисципліни?

- У чому полягає значення чітко визначеної мети для організації навчального? Які фактори впливають на логіку побудови навчальної дисципліни?
- Як забезпечити послідовність і взаємозв'язок між структурними елементами дисципліни?
- Які основні підходи існують до впорядкування змісту навчальних дисциплін?
- Як обрати оптимальний варіант упорядкування змісту дисципліни залежно від її специфіки?
- У чому полягають переваги та недоліки інваріантного підходу у визначенні змісту дисципліни?
- Як варіативний підхід сприяє індивідуалізації навчального процесу?
- Як таксономія Блума може бути застосована для аналізу змісту педагогічних дисциплін?
- Які інші таксономії можна використовувати для визначення і структурування змісту навчальної дисципліни?

Завдання самостійної роботи:

Скласти каталог робочих програм навчальних дисциплін українських ЗВО (дисципліна за вибором) за останні 5 років, провести їх порівняльний аналіз і подати його результати у вигляді презентації.

Тема 3. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у ЗВО

Теоретичні питання до заняття:

Поняття про організаційні форми навчання у ЗВО. Зв'язок між моделлю професійної підготовки й організаційними формами. Історія виникнення і розвитку організаційних форм навчання дорослих. Характеристика традиційних та інноваційних організаційних форм навчання. Навчальні заняття в циклі педагогічних дисциплін, їх основні види у ЗВО: лекція, лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття, консультація та

їх характеристика. Виконання студентами індивідуальних завдань, практична підготовка, контрольні заходи, віртуальний т'юторіал, Інтернет-конференція тощо. Сутність, значення і функції самостійної роботи студентів у ЗВО. Характеристика основних типів, видів і форм самостійної роботи. Інноваційні і традиційні форми та види завдань для самостійної роботи. Методика керівництва самостійною діяльністю студентів.

Питання до обговорення:

- Що таке організаційні форми навчання, і яку роль вони відіграють у закладах вищої освіти?
- Як організаційні форми навчання адаптуються до специфіки різних освітніх програм?
- Як модель професійної підготовки впливає на вибір організаційних форм навчання?
- Які організаційні форми навчання є найбільш ефективними для підготовки фахівців певної галузі?
- Як історично змінювались організаційні форми навчання дорослих?
- Які ключові етапи розвитку організаційних форм навчання дорослих можна виділити?
- У чому полягають переваги традиційних організаційних форм навчання у ЗВО?
- Які інноваційні форми навчання є найбільш перспективними у сучасних умовах?
- Які основні характеристики лекцій, лабораторних, практичних і семінарських занять?
- Як індивідуальні заняття та консультації сприяють поглибленню знань студентів?
- Які вимоги висуваються до організації індивідуальних завдань студентів у ЗВО?
- Як практична підготовка студентів пов'язана з майбутньою професійною діяльністю?

- Яка роль самостійної роботи у формуванні професійної компетентності студентів?
- У чому полягають переваги використання інноваційних форм і видів завдань для самостійної роботи?
- Які методи та підходи є найефективнішими для керівництва самостійною діяльністю студентів?

Завдання самостійної роботи:

Скласти каталог традиційних та інноваційних форм організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти в закладах вищої освіти і розробити конспект лекційного заняття з інноваційним компонентом.

Тема 4. Методи і засоби викладання у вищій школі

Теоретичні питання до заняття:

Поняття про метод і методику навчання. Класифікація методів навчання. Традиційні й інноваційні методи і методики навчання студентів. Вибір методів навчання у викладанні у вищій школі. Методика активного навчання. Поняття про засіб навчання і методика використання засобів навчання у викладанні у вищій школі. Комп'ютер як засіб навчання. Умови ефективного використання методів і засобів викладання у вищій школі.

Питання до обговорення:

- У чому полягає відмінність між поняттями «метод» і «методика» навчання?
- Як взаємопов'язані методи навчання та цілі навчального процесу?
- Які основні підходи до класифікації методів навчання існують?
- Як класифікація методів навчання допомагає викладачам ефективніше організовувати освітній процес?
- Які переваги та недоліки мають традиційні методи навчання у вищій школі?

- Як інноваційні методи навчання сприяють розвитку критичного мислення та креативності студентів?
- Якими критеріями повинен керуватися викладач під час вибору методів навчання?
- Як специфіка навчальної дисципліни впливає на вибір методів викладання?
- Які основні принципи реалізації методики активного навчання у вищій школі?
- Як можна поєднувати методику активного навчання з традиційними методами?
- У чому полягає роль засобів навчання у підвищенні якості викладання?
- Які умови забезпечують ефективне використання комп'ютерних технологій як засобу навчання у вищій школі?

Завдання самостійної роботи:

Розробити проєкт завдань для самостійної роботи студентів (навчальна дисципліна за вибором), зорієнтованих на пізнавальну діяльність студентів на репродуктивному, частково-продуктивному і творчому рівнях.

Тема 5. Інноваційні підходи до організації навчання у ЗВО

Теоретичні питання до заняття:

Проблеми організації освітнього процесу у закладі вищої освіти. Історія і сучасність у впровадженні інноваційних технологій навчання. Розвиток технологій навчання, оцінка їх результативності. Стилi і види навчання, їх характеристика. Принципи організації взаємодії викладачів і студентів. Зміна функційно-рольових уявлень про викладацьку діяльність. Варіативність педагогічної позиції і ролей викладача.

Питання до обговорення:

- Які основні проблеми стоять перед організацією освітнього процесу у сучасних закладах вищої освіти?
- Як впровадження дистанційного та змішаного навчання впливає на організацію освітнього процесу?

- Які ключові етапи впровадження інноваційних технологій навчання можна виокремити в історії вищої освіти?
- Як сучасні цифрові технології змінюють підходи до навчання у ЗВО?
- Які показники можна використовувати для оцінки ефективності впроваджених навчальних технологій?
- Як розвиток технологій навчання впливає на формування професійних компетентностей студентів?
- У чому полягає відмінність між стилями навчання (наприклад, пасивний, активний, інтерактивний)?
- Як вибір стилю навчання залежить від цілей та змісту освітньої програми?
- Які принципи забезпечують ефективну взаємодію між викладачами і студентами?
- Як особистісно орієнтоване навчання впливає на характер цієї взаємодії?
- Як змінюється роль викладача у сучасному освітньому середовищі?
- Які нові функції викладача виникають у зв'язку з впровадженням інноваційних освітніх технологій?
- Які педагогічні ролі є ключовими для викладача у закладі вищої освіти?
- Як варіативність педагогічних позицій впливає на ефективність навчального процесу?
- Як викладач може поєднувати ролі наставника, фасилітатора і експерта у взаємодії зі студентами?

Завдання самостійної роботи:

Розробити модель, що ілюструє співвідношення методів, методик і технологій навчання. Навести аргументи, що її пояснюють.

Визначити відмінності й характерні ознаки компетентнісного, діяльнісного, особистісно-зорієнтованого, соціокультурного, андрагогічного і традиційного підходів до організації навчання, здійснити порівняльний аналіз їх ефективності та проілюструвати прикладами.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

ПРОЄКТУВАННЯ І ПРОВЕДЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ У ЗВО

Тема 6. Проєктування і проведення лекційних, семінарських і практичних занять у ЗВО

Теоретичні питання до заняття:

Історія виникнення, сутнісна характеристика і функції лекції. Лекція в контексті сучасної вищої освіти. Структурні та функційні особливості видів і основні напрями модифікації лекції. Логіка і технологія проєктування сучасної лекції. Сутнісна характеристика і функції семінарських занять. Порівняльна характеристика типів семінарських занять: традиційні; такі, що сприяють поглибленому вивченню певного систематичного курсу; спецсемінари. Структура семінарського заняття. Функції викладача і студентів на семінарському занятті. Вимоги до проведення семінарів. Інтерактивність як умова ефективності семінарського заняття. Методика проведення різних типів семінарських занять. Сучасні підходи до організації практичних занять у ЗВО. Методика використання інтерактивних методів і технологій навчання в процесі проведення практичних і лабораторних занять. Критерії оцінки якості різних видів занять у ЗВО.

Питання до обговорення:

- Як виникла форма лекційного викладання і які основні функції лекції?
- Які відмінності між традиційною лекцією та її сучасними модифікаціями?
- Які особливості проведення лекцій у сучасній вищій освіті?
- Як цифрові технології змінюють роль лекції в навчальному процесі?
- Які види лекцій виділяють у сучасній педагогіці, і в чому їх структурні відмінності?

- Які основні напрями модифікації лекцій дозволяють підвищити їх ефективність?
- Які основні етапи проєктування лекції у вищій освіті?
- Як забезпечити логічну послідовність викладу матеріалу в лекції?
- У чому полягає сутність і функції семінарських занять?
- Як семінарські заняття сприяють формуванню професійних компетентностей студентів?
- Які відмінності між традиційними семінарами, семінарами для поглибленого вивчення курсу та спецсемінарами?
- Як зміст семінару визначає вибір його типу?
- Яка структура семінарського заняття і які ролі виконують викладач та студенти?
- Як функції викладача і студентів змінюються при використанні інтерактивних методів на семінарі?
- Які основні вимоги до підготовки та проведення семінарського заняття?
- Чому інтерактивність є ключовою умовою ефективного семінарського заняття, і як її забезпечити?
- Які методики найчастіше використовуються для різних типів семінарів?
- Як адаптувати методику семінару до рівня підготовки студентів?
- У чому специфіка організації практичних занять у закладах вищої освіти?
- Як інтерактивні методи сприяють підвищенню ефективності лабораторних занять?
- Які критерії використовуються для оцінки ефективності лекцій, семінарів та практичних занять?
- Як аналіз зворотного зв'язку від студентів може покращити якість занять?

Завдання самостійної роботи:

Скласти пам'ятку для викладачів-початківців «Анатомія сучасної лекції».

Створити проєкт практичного заняття з інноваційним компонентом (навчальна дисципліна за вибором)

Тема 7. Проєктування і проведення контролю навчальних досягнень студентів

Теоретичні питання до заняття:

Поняття «педагогічний моніторинг» і «контроль якості». Функції контролю в системі організації навчальної діяльності студентів. Вимоги до проведення контролю. Види контролю. Характеристика і методика проведення поточного контролю. Характеристика і методика проведення тематичного контролю. Характеристика і методика проведення підсумкового контролю. Форми самоконтролю студентів. Критерії та системи оцінювання навчальних досягнень студентів. Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів.

Питання до обговорення:

- Що таке педагогічний моніторинг, і яка його роль у системі вищої освіти?
- Як співвідносяться поняття «контроль якості» та «педагогічний моніторинг»?
- Які функції виконує контроль у навчальному процесі?
- Як контроль сприяє підвищенню мотивації студентів до навчання?
- Які основні вимоги висуваються до організації процесу контролю?
- Як забезпечити об'єктивність і прозорість під час проведення контролю?
- Які основні види контролю застосовуються у вищій школі?
- Як відрізняються між собою функції поточного, тематичного і підсумкового контролю?
- У чому полягає сутність поточного контролю?
- Які методи найчастіше використовуються для проведення поточного контролю?

- Які особливості тематичного контролю відрізняють його від інших видів?
- Як обирається зміст і критерії для проведення тематичного контролю?
- У чому полягає мета підсумкового контролю?
- Які сучасні підходи до проведення підсумкової атестації використовуються у вищій школі?
- Які основні форми самоконтролю можуть використовувати студенти?
- Як розвивати у студентів навички самоконтролю?
- Які критерії є ключовими для оцінювання навчальних досягнень студентів?
- Як системи оцінювання допомагають забезпечити якість освіти?
- Які шкали оцінювання застосовуються у вищій освіті України?
- Як порівнюються національні та європейські шкали оцінювання?

Завдання самостійної роботи:

Скласти три варіанти завдань для контрольної роботи (навчальна дисципліна за вибором), що передбачають репродуктивний, продуктивний і творчий рівні засвоєння студентами навчального матеріалу.

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Методичне портфоліо: розробити проєкт робочої програми навчальної дисципліни (за вибором); конспект лекційного або практичного заняття з теми «Функції викладача ЗВО як тьютора, модератора, фасилітатора, коуча, ігротехніка» (за вибором)	10	10
2	Розробити навчальний проєкт з теми «Як удосконалити викладання у ЗВО?»	10	10
	Разом	20	20

Здобувач при виконанні ІНДЗ повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат та інші форми академічної недоброчесності, визначені законодавством України.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Методичні рекомендації для виконання індивідуального науково-дослідного завдання з розробки методичного портфоліо:

1. Мета виконання завдання

Метою створення методичного портфоліо є формування та систематизація знань і практичних умінь та навичок щодо викладання у вищій школі. Портфоліо має стати інструментом для демонстрації професійних компетентностей у сфері викладання, використання освітніх технологій і методик, а також забезпечення якості освітнього процесу у вищій школі.

2. Структура методичного портфоліо

Методичне портфоліо повинно включати такі основні складники:

2.1. Титульна сторінка

- Назва навчальної дисципліни.
- Ваше ім'я та спеціальність.
- Назва закладу вищої освіти та рік виконання.

2.2. Зміст

Перелік складових портфоліо із зазначенням сторінок.

2.3. Анотація

Короткий опис змісту портфоліо, його мети та основних складових (1-2 сторінки).

2.4. Методичний аналіз освітньої технології

- Опис обраної освітньої технології (наприклад, проблемно-орієнтоване навчання, кооперативне навчання тощо). Вказати її мету, основні принципи, педагогічну значущість.
- Сутність та особливості впровадження цієї технології у вищій школі.

- Використані методи і засоби навчання для реалізації цієї технології (наприклад, активні методи, інноваційні засоби).

2.5. Робоча програма навчальної дисципліни (у разі використання готової програми – вказати автора і посилання на неї)

2.6. Розроблення методичного забезпечення

- Конспект одного чи кількох типів занять (лекція, практичне заняття).
- Завдання для самостійної роботи студентів для цього заняття із застосуванням сучасних технологій навчання.
- Презентація (за бажанням).

3. *Вимоги до оформлення методичного портфоліо*

- Обсяг: 15–20 сторінок.
- Форматування: Стандартний шрифт (Times New Roman, 14 кегль), інтервал 1.5, поля 2 см з кожного боку.
- Оформлення посилань: Всі джерела, використані в роботі, повинні бути належним чином оформлені за вимогами бібліографії ДСТУ 2015.

Методичні рекомендації для виконання індивідуального науково-дослідного завдання з розроблення проєкту

«Як удосконалити викладання у ЗВО?»

Мета виконання завдання: розробити навчальний проєкт, який пропонує інноваційні шляхи вдосконалення викладання у закладах вищої освіти, ураховуючи сучасні педагогічні тенденції, технології та вимоги до підготовки фахівців.

Етапи виконання завдання:

1. Визначення проблеми та постановка мети проєкту
 - 1.1. Оберіть актуальну проблему у сфері викладання у ЗВО (наприклад, низький рівень залученості студентів, недостатнє використання технологій, недосконала система оцінювання тощо).

1.2. Сформулюйте мету проєкту: чого Ви хочете досягти завдяки цьому проєкту (наприклад, підвищення мотивації студентів, впровадження інтерактивних методів навчання тощо).

1.3. Визначте очікувані результати реалізації Вашого проєкту.

2. Теоретичне обґрунтування проєкту

2.1. Проведіть огляд літератури та аналіз сучасних досліджень з обраної теми.

- Використовуйте наукові джерела (монографії, статті, дисертації), що висвітлюють проблематику вдосконалення викладання у ЗВО.

2.2. Окресліть педагогічні підходи, методи та технології, які можуть бути використані для вирішення зазначеної проблеми.

2.3. Проаналізуйте зарубіжний та вітчизняний досвід викладання.

3. Розробка структури навчального проєкту

3.1. Зміст проєкту має включати:

- Назва проєкту. Вона має бути короткою, але інформативною.
- Цільова аудиторія. Вкажіть, для яких студентів (спеціальності, курси) розробляється проєкт.
- Опис проблеми. Обґрунтуйте, чому ця проблема є актуальною.
- Мета і завдання. Мета має бути конкретною, а завдання – досяжними.
- Методи роботи. Опишіть, які методи ви плануєте використовувати (лекції, тренінги, воркшопи, інтерактивні вправи тощо).
- Очікувані результати. Перелічіть, які зміни або досягнення прогнозуються.

3.2. Етапи реалізації проєкту. Складіть план дій із зазначенням:

- Конкретних заходів (наприклад, тренінг для викладачів, впровадження електронного курсу).
- Терміни виконання кожного етапу.

4. Інноваційна складова проєкту

4.1. Вкажіть, які інноваційні технології ви використовуєте (наприклад, гейміфікація, змішане навчання, використання VR/AR технологій тощо).

4.2. Поясніть, як запропоновані методи вдосконалять освітній процес.

5. Розробка навчально-методичного забезпечення

5.1. Створіть зразки навчальних матеріалів:

- Програма тренінгу або заняття.
- Інтерактивні завдання для студентів.
- Матеріали для самостійного навчання.

6. Оформлення навчального проєкту

6.1. Проєкт має бути представлений у письмовій формі, обсяг – 10–15 сторінок.

6.2. Структура:

- Титульна сторінка.
- Зміст.
- Вступ (обґрунтування актуальності).
- Основна частина (мета, завдання, теоретичне обґрунтування, опис проєкту).
- Висновки (очікувані результати, рекомендації для впровадження).
- Список використаних джерел.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Томаневич Л. М. Університетська освіта. Навч. посіб. 3-є вид. Київ: Каравела, 2018. 304 с.
2. Житеньова Н. В. Візуальні дидактичні засоби: створення та використання в освітній практиці : навч.-метод. посіб.; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : Мітра, 2019. 88 с.
3. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. Н. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник. За ред. проф. І. В. Зайченка. Київ: Видавництво Ліра-Київ, 2017. 484 с.
4. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник. Упорядник Л. М. Прокопів. Івано-Франківськ, 2020. 172 с.
5. Княжева І. А. Педагогіка вищої освіти: навчальний посібник. Одеса, Університет Ушинського, 2023. 150 с.
<http://www.dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/18466>
6. Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Харків : «Стильна типографія», 2019. 267 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2-ге вид., доп. URL <https://academia-pc.com.ua/product/213>

Допоміжна

1. Дистанційні технології в освіті: збірник науково-методичних рекомендації щодо організації виховання, навчання та розвитку учасників освітнього процесу під час карантину. Під ред. Ю. О. Бурцевої, Д. В. Малєєва. Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2020. 95 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. 3 вид. випр.. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
3. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. Н. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник / За ред. проф. І. В. Зайченка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 484 с.
4. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник / упорядник Л. М. Прокопів. Івано-Франківськ, 2020. 172 с.
5. Княжева І. А. Алгоритм конструювання лекційних занять у професійній підготовці майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Випуск 3(128). Серія : Педагогіка. Одеса, 2019. С. 71–76.
<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/6119/1/Knyazheva%20Iryna.pdf>

DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2019-3-10>

6. Княжева І. А. Професійне становлення майбутніх педагогів в умовах університетської освіти. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Педагогічні науки. № 1 (68), лютий 2020. С. 110–115.
<http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-68-2020-21.pdf>
DOI: [10.33310/2518-7813-2020-68-1-110-115](https://doi.org/10.33310/2518-7813-2020-68-1-110-115)
7. Княжева І. А. Теоретико-методологічні засади розвитку методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури: монографія. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2014. 328 с.
8. Найда Р. Г., Козлюк О. А. Педагогічна творчість. Практикум: навчально-методичний посібник, Рівне: РДГУ, 2018. 90 с.
9. Нова українська школа: соціально-психологічні технології підтримки: практичний посібник / за ред. Г. М. Бевз, С. Л. Кравчук; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 162 с.
10. Педагогічне проектування в сучасній освіті: дидактичний і виховний аспект: кол. моногр. / за заг ред. Пушкарської Т.О. Київ: ТОВ НВП «Росток А. В.Т.», 2021. 124 с.
11. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навч. посібник / кол. авторів; за ред. І. Ф. Прокопенка. 3-є вид., допов. і переробл. Харків : ХНПУ, 2018. 457 с.
12. Постова С., Федорчук А., Шмалюк М. Використання сучасних інформаційних технологій у процесі підготовки здобувачів фахової передвищої освіти в умовах дистанційного навчання. *Нові технології навчання*. 2021. № 95. С. 186–193.
13. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 166 с.
14. Равчина Т., Шевелюк Г. Організація освітнього процесу в системі фахової передвищої освіти у вимірі законодавчих змін. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2019. Випуск 34. С.198–208.
15. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. Львів: Літопис, 2016. 258 с.
16. Knyazheva I. A., Koycheva T. I., Osypova T. Y., Bartienieva I. O., Nozdrova O. P., Halitsan O. A. Theoretical and methodological principles of designing the professional development of future specialists in the conditions of the university space: collective monograph. Under the general editorship by Professor Iryna Knyazheva. Odesa: Ushynsky University, 2024. 328 p.

17. Lystopad O, Mardarova I., **Kniazheva I.**, Kudriavtseva O. Formation of the Operational Skills of Using Information and Communication Technologies in the Professional Activity of a Future Pedagogue. [Формування операційних умінь використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності майбутнього педагога]. *Arab World English Journal (AWEJ)* Special Issue on CALL Number 9. July 2023 P.320-339.
DOI : [10.24093/awej/call9.22](https://doi.org/10.24093/awej/call9.22)

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Веб-сторінка Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Веб-сторінка Міністерства освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua
3. Веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
4. Веб-сторінка Одеської національної наукової бібліотеки. URL: <http://odnb.odessa.ua>.
5. Веб-сторінка Національного репозитарію академічних текстів. URL: <http://nrat.ukrintei.ua>.
6. Веб-сторінка бібліотеки Університету Ушинського. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
7. Веб-сторінка репозитарію Університету Ушинського. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua>